

Vanhusneuvostojen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi

Eläkeliiton valtakunnallinen vanhusneuvostokoulutus

30.11.2022

Anna Haverinen, erityisasiantuntija

Laki hyvinvointialueesta 32 §:

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

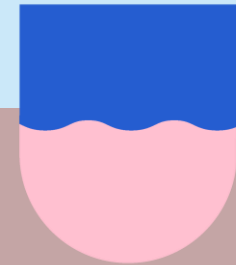
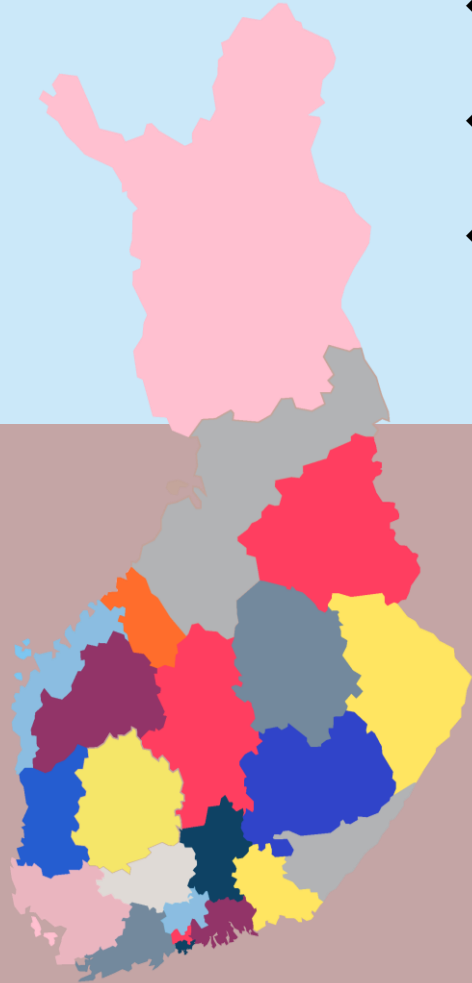
Aluehallituksen on asetettava ... ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen **vanhusneuvosto**... Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. **Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.**

Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä ... ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

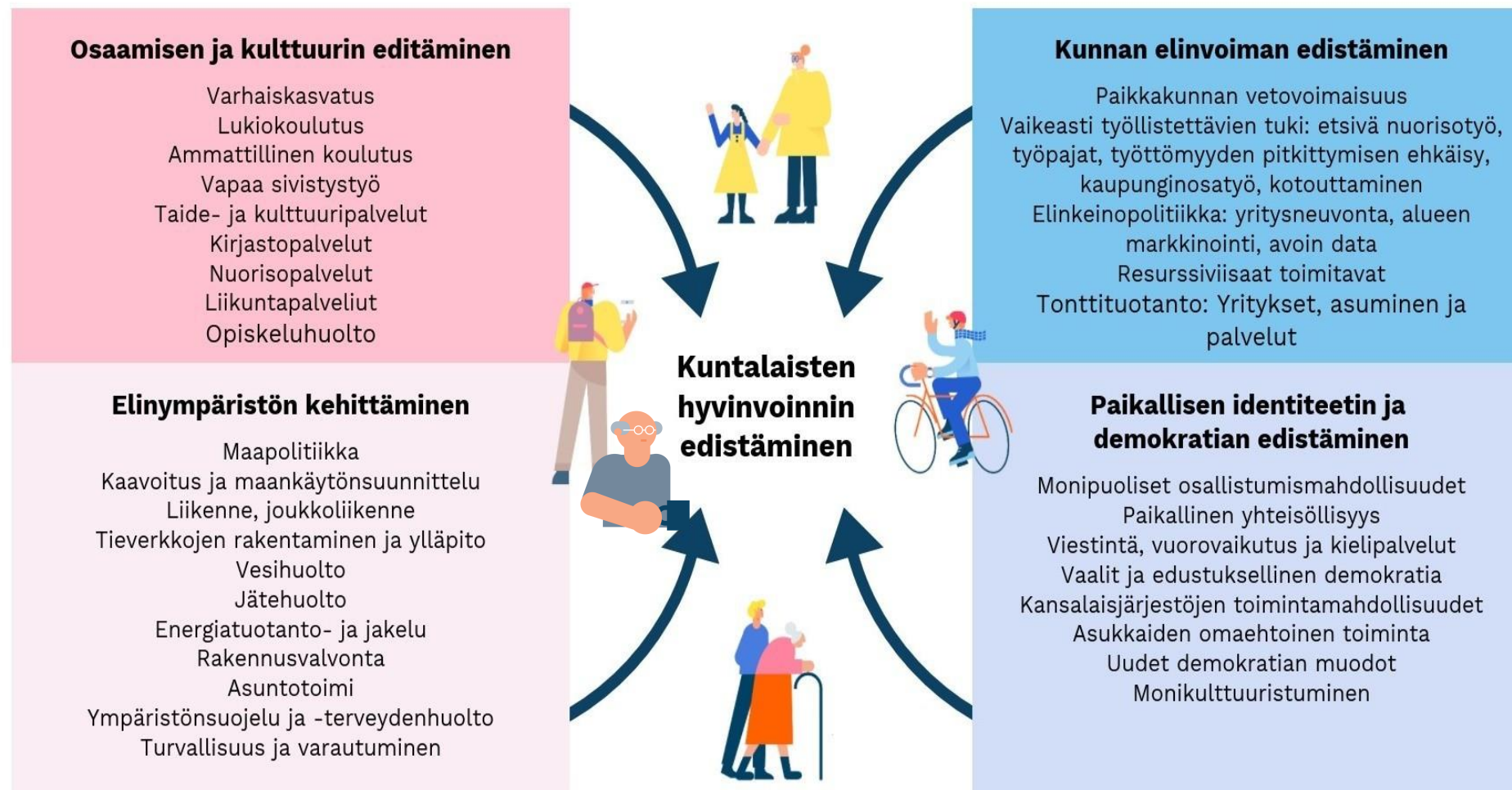
Kuntalain 27 §:n mukainen vanhusneuvosto jatkaa edelleen

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteiset asukkaat ja yhteisiä tavoitteita

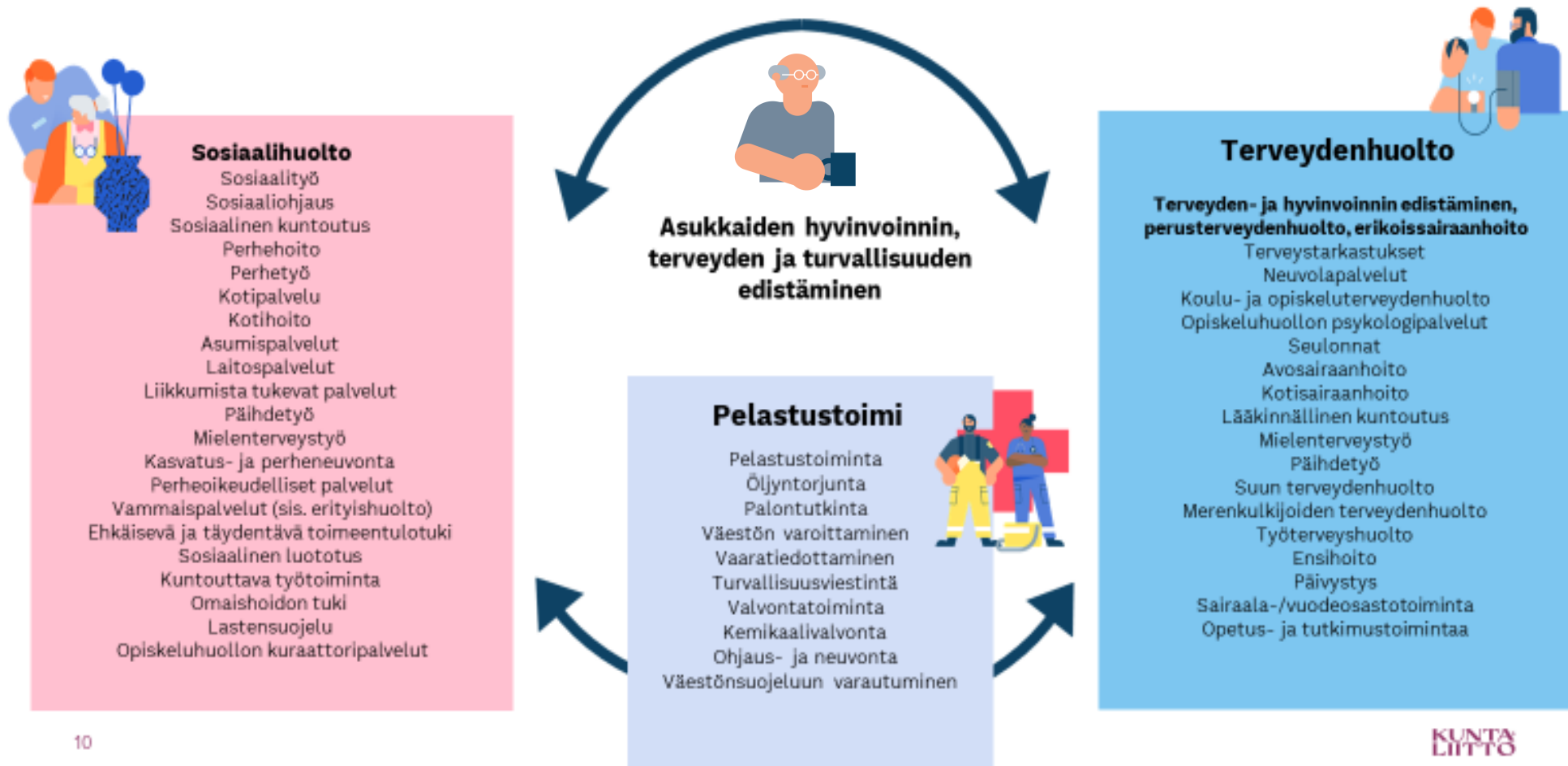
- ❖ Aukkaiden hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden edistäminen
- ❖ Alueiden ja kuntien elinvoiman vahvistaminen
- ❖ Asiakkaiden tarpeisiin perustuvat toimivat palvelut

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Mitä hyvinvointialue tekee tulevaisuudessa?

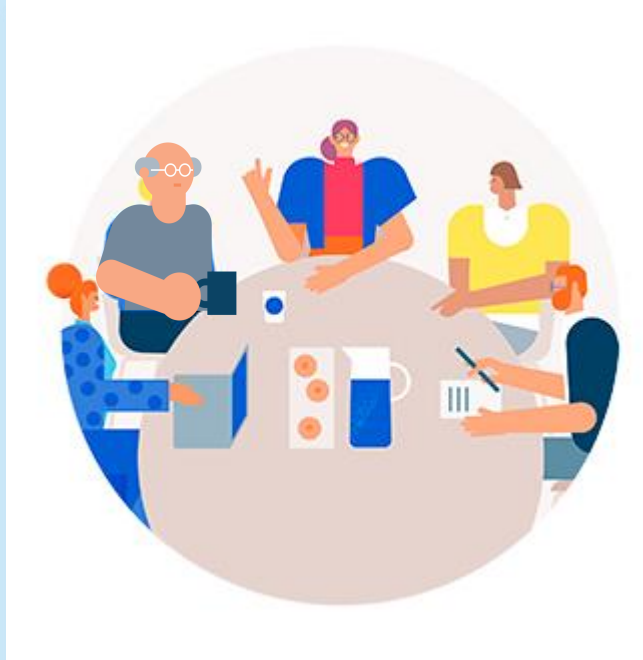
...on
vastuu
hyvinvoinnin ja
terveyden
edistämisestä...

...siltä osin kuin se kytkeytyy niiden muihin lakisääteisiin tehtäviin

...yhteisenä
tavoitteena
ikäntyneen väestön
hyvinvoinnin
edistäminen

Kuntien
vanhus-
neuvostot

Hyvin-
vointi-
alueen
vanhus-
neuvosto

Vanhusneuvostot vaikuttamistoimieliminä edustavat iäkkäiden kuntalaisten ääntä

Ikääntyvän väestön osalta yhteiset tavoitteet näkyvät myös v. 2023 voimaan tulevassa ikääntyneiden palveluiden lainsäädännön uudistuksessa liittyen mm.

❖ strategiseen suunnitteluun

❖ hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

❖ arjen tukeen

❖ yhteisölliseen asumiseen

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (VanhPL 5§)

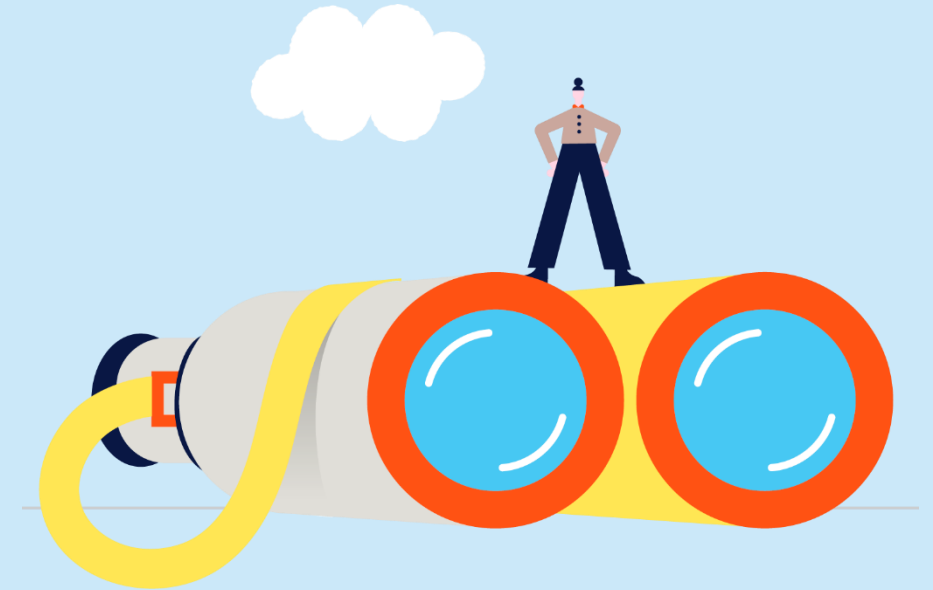
Velvoite sekä kunnille ja hyvinvointialueille laatia suunnitelma

❖ yhteiset sisällöt

- ❖ ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoritutumisen tukeminen
- ❖ ikääntyneen väestön asumisen tarpeen ennakointi ja niitä vastaavan asumisen kehittäminen

❖ suunnitelmien toteutumiset edellyttävät mm.

- ❖ yhteisen tiedon hyödyntämistä
- ❖ yhteisten ja samansuuntaisten tavoitteiden ja tavoitetasojen asettamista
- ❖ sovittuja yhteistyörakenteita ja –prosesseja sekä työnjaosto sopimista

Vanhusneuvostot mukana suunnitelman valmistelussa

Hyvinvointia edistävät palvelut (VanhPL 12§)

**Esimerkiksi
eläkeläisjärjestöjen
järjestämästä
toiminnasta tulee olla
tietoa myös
hyvinvointialueella**

**Hyvinvointialueille velvoite järjestää
neuvontapalveluita sekä terveystarkastuksia,
vastaanottoja tai kotikäyntejä**

- ❖ tulee sisältää mm. ohjausta **kunnassa** ja **hyvinvointialueella** tarjolla olevien hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien palvelujen käyttöön
- ❖ neuvonnassa kannustettava ikääntynyttä väestöä oman asumisensa ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen
- ❖ toteutuminen edellyttää mm. hyvinvointialueilla **kuntien ja kunnissa olevien palvelujen** tuntemusta, ajantasaista tietoa sekä käytännön yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa

Ikäihmisten hyvinvoinnin erityispiirteitä → hyvinvointiin vaikuttavia asioita

Vapaa-aika

- Mielekäs tekeminen (erityisesti yksin asuvilla)
- Harrastukset
- Sosiaalinen aktiivisuus

Opiskelu

- Toimivan arjen kannalta tarvittavien uusien taitojen opettelu (esim. sähköiset palvelut)
- Halutessaan harrastusmainen opiskelu

Työ

- Työhistoria / elämäntyö
- Vapaaehtoistyö
- Läheisten auttaminen (esim. lastenlasten hoitaminen)

Muisti, mielen hyvinvointi ja fyysinen terveys

- Oman elämän hallinta ja voimavarat
- Merkityksellisuuden ja tarkoituksen kokemus, tarkoitus elämässä
- Kokemus yksinäisyydestä ja mielialasta (esim. masennus)
- Muisti, kuulo, näkö ja muu terveydentila
- Tapaturmat ja kaatumiset
- Läheisten terveydentila

Toimiva arki ja toimintakyky

- Kokemus omasta toimintakyvystä ja elämänhallinnasta
- Omatoimisuus, arkiaskareiden sujuvuus, itsestä huolehtiminen
- Avun ja apuvälineiden saaminen arjen tueksi
- Arjen turvallisuus

Taloudellinen toimeentulo

- Kokemus eläkkeen, muiden tulojen ja tukien riittävyydestä ja tasapainosta
- Läheisten taloudellisten tilanteiden muutosten vaikutukset (esim. taloudellinen hyväksikäyttö)

**Koettu hyvinvointi
Onnellisuus
Elämänlaatu
Tyytyväisyys elämään**

Elintavat

- Riittävä uni ja lepo
- Riittävä, monipuolinen ja maukas ravinto
- Liikkuminen ja liikuntatottumukset
- Päihteet ja tupakointi
- Oikea-aikainen lääkkeiden ottaminen
- Suun terveydestä huolehtiminen

Dian sisältö: Pohjois-Pohjanmaan maakuntavalmistelun 2016-2018 Hyte-valmistelu (Sanna Salmela) ja Pohjois-Pohjanmaan I&O-hanke. Sovellettu lähteestä: Marika Kunnari 2017. Aikuisväestön hyvinvointiin liittyvät huolet ja hyvinvoinnin heikentäjät. Oulun yliopisto.
[Väitöskirja](#)

Asuminen ja elinympäristö

- Asuminen luontevasti osana muuta väestöä
- Esteettömyys, turvallisuus
- Mahdolliseen yksin asumiseen liittyvät asiat
- Kotiin saatava apu ja palvelut
- Harrastus- ja osallistumismahdollisuudet

Ihmissuhteet ja sosiaalinen aktiivisuus, elämänmuutokset

- Lasten ja lastenlasten perheiden tilanteet (esim. ero- ja kriisitilanteet)
- Lähiverkoston tuki ja yhteydenpito
- Vertaistuki
- Oma kokemus omien ihmissuhteiden läheisyydestä ja merkityksellisyydestä
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunne

Yhteiskunta, arvot ja vaikuttaminen

- Ikäystävällisyys: Nähdäänkö ja koetaan ikääntyvät voimavarana
- Itsemääräämisoikeus
- Vaikuttamismahdollisuudet esim. vanhusneuvostojen kautta
- Edunvalvonta ja edunvalvontavaltuutus
- Arvokas ikääntyminen ja elämän päättymisen

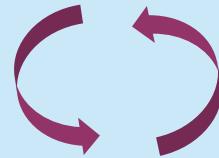
Palvelut

- Saatavuus
- Vapaus päättää, mitä palveluita käyttää
- Vastaavuus ikäihmisen yksilöllisiin ja mahdollisesti monipuolisiin tarpeisiin
- Lähipalvelut ja kasvokkain tapahtuvat palvelut sähköisten palvelujen rinnalla
- Matalan kynnyksen palvelut
- Palvelut, jotka edistävät ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä

Arjen tuki

Hyvinvointialueille velvoite järjestää arjen tukena mm.

- ❖ tukipalveluita, joilla henkilö voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti sekä palveluja, joiden avulla henkilö voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä.
- ❖ kotihoitoa, jolla avulla henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään

Kunnan velvoitteet arjen tukemiseksi liittyvät sen rooleihin

**Osallisuus ja vaikuttaminen
vanhusneuvostojenkin roolina**

Yhteisöllinen asuminen

Hyvinvointialueille velvoitteena järjestää yhteisöllistä asumista

Kunnan tehtävänä

- ❖ maapolitiikka
- ❖ yhdyskuntasuunnittelu
- ❖ kaavoitus ja maankäytönsuunnittelu
- ❖ rakennusvalvonta
- ❖ asuntotoimi

Hyvä yhteisöllinen asumisen kokonaisuuden onnistuminen edellyttää kiinteää yhteistyötä

**Vanhusneuvostot
asiantuntijoina ikäihmisten
hyvässä asumisessa**

ARA

muut toimijat

**vanhus- ja
vammais-
neuvostot**

**yksityiset
palvelun-
tuottajat**

**rakennuttajat
rakentajat
vuokrataloyhtiöt**

järjestöt

Turvallisuus ja häiriötilanteisiin varautuminen turvaa osaltaan hyvinvointia

TAVOITTEET

- Kuntien asukkaat kokevat turvallisuuden tunnetta
- Kuntien asukkaat kokevat merkitykselliseksi edistää omaa turvallisuuttaan arjessa
- Sujuvat palvelut ja tiedon saanti kaikissa tilanteissa

Kuntien palvelut/tehtävät (kunta)

- turvallisuussuunnittelu
- kaavoitus
- rakennusvalvonta
- kunnan valmiussuunnittelu
- viestintä
- vesihuolto
- väestönsuojelu

KESKEISIÄ KYSYMYKSIÄ

- **Yhteistyön ja tiedonvaihdon menettelyt eri tasoilla yhdessä**
 - suunnittelu
 - toteutus
 - kehittäminen
 - harjoittelu
- **Yhteinen tilannetieto:**
 - Tilannekeskusten yhteistyö
 - Järjestelmät
 - Hälyttämisen menettelyt
- **Häiriötilanteissa tiedon ja tuen yhdenvertainen saavutettavuus** toimintakyvystä riippumatta
- **Arjen turvallisuustyössä** erityisryhmien tarpeet

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut (hyvinvointialue)

- ensihoitopalvelut
- ensivastetoiminta
- ikäihmisten turvallisuus
- asumisen turvallisuus
- sosiaali- ja kriisipalvelut
- sote valmiussuunnittelu

Pelastustoimen palvelut / tehtävät (hyvinvointialue)

- pelastustoiminta
- öljyntorjunta
- palontutkinta
- väestön varoittaminen
- vaaratiedottaminen
- turvallisuusviestintä
- valvontatoiminta
- kemikaalivalvonta
- ohjaus- ja neuvonta
- väestönsuojeluun varautuminen

Yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemus usein yhteydessä toisiinsa

Yhteenvetoa 1/2

- Kuntien ja hyvinvointialueiden vanhusneuvostoilta tulee hyvä **luoda selkeät yhteistyön rakenteet**
 - Esimerkiksi
 - yhteinen seminaari 1-2 kertaa vuodessa yhteisistä hyvinvointiin liittyvistä ja muihinkin ikäihmisten kannalta liittyviin tärkeisiin asioihin
 - hyvinvointialueen vanhusneuvoston pöytäkirjat toimitetaan tiedoksi kuntien vanhusneuvostoilta
- Jatkossakin **kuntien vanhusneuvostojen** kannattaa tehdä keskenään yhteistyötä ja luoda yhteistyötä tukevia **verkostoja**
- Myös **kaikkein vaikuttamistoimielimien** (vanhus- ja vammaisneuvostot sekä nuorisovaltuusto) yhteistyöllä voidaan saada suurempaa vaikuttamista
- **Kunnissa hyväksi koetut toimintatavat** kannattaa hyödyntää myös hyvinvointialueiden vanhusneuvostoissa

Yhteenvetoa 2/2

- Kuntien ja hyvinvointialueiden vanhusneuvostojen kannattaa **keskittyä yhdessä niihin teemoihin**, joihin ne voivat yhdessä vaikuttaa
- Hyvinvointialueen neuvoston ja sen jäsenten on tärkeä pitää fokus **hyvinvointialueen kokonaisuudessa** (ei pelkästään jäsenten omien kunnan asioiden edunvalvonnassa)
 - Toimiva hyvinvointialueen kokonaisuus on kaikkien etu
- Hyvinvointialueen neuvostossa olevilla kuntien **neuvostojen jäsenillä** on tärkeä rooli mm. ajankohtaisista asioista **tiedottamisessa ja viestin välittämisessä molempiin suuntiin, myös kuntalaisille**

Kiitos!

